ەمەزان مانگی ەژوو گرتنە بە کەسێک کە ەژوو بگرێت!.. ئیلهام مانیع.. وەرگێڕانی : حەسەن ڕازانی

"ەمەزان مانگی ەژوو گرتنە بە کەسێک کە ەژوو بگرێت!"

ەمەزان هاتەوە،
سەرلەنوێ،
بەیانی،
بەخێر بێتەوە.
ەمەزانیش مانگی بەژووبوونە بە کەسێک کە بیەوێت بە ەژوو بێت!
بە زڕنیە،
" دەبە هەر بە ەژوو بیت، بێتوێت یان نا، لە باوانتەوێە"
ئەوێە کە ئەمە دەیکەین،
جا ئینجا جنێویش دەدەین!
ەمەزان بەخشندەیە،
لە هەمووش بەخشندەترئەوێە کە نەیسەپێنین بەسەر ئەوانەدا کە بە ەژوونابن!
هەر وەک چۆن ئایین بە ئازووێە، واتە مرۆڤ ئەو ئایینە هەدەبژێرێت کە دەیەوێت!
کەواتە مافی خۆشیەتی کە بەژوو بێت یان نەبێت!
بە زڕنیە،
(واجیب) نیە،
کە دەیەوێت بەژوو دەبێت و کەش نایەوێت بە ەژوو نابێت،
پەیوەندی بەخێوەیەتی، مافی خۆیەتی.
مافێکی ئینسانییە،
دەچێتە ناو چوارچێوەی ئازادیی باوەو ئایین!
ئازادیی تاکە.

چەمکی " مرۆڤ ئازادە چ ئایینێکی هەبە و ەوەسمەکانی بەجێبگەنە" چەمکێکی نامۆیە، تا ئێستاشی لەگەدا بێت، بە ئەمەمان!

ئەمش پێویستە بە کاتەوە، بە ئاخیری هەر پەی ازی دەبین!
من بەهەی ئەویاسایانەویە کە هەندیک دەوڵەت بەیان داناوین ئەو دەڵەم!
ئەوانەی بەڕاژوو نابن سزا دەدرێن،
"دەبێ هەر بەڕاژوو بیت، بتەوێ یان نا، لێباوانتەوێە!"
"ئاگەر نەشیکەی زیندانیت دەکەین، پووت لێدەستێنین، سەرباری ئەوەش لێشت دەدەین و تف و لێعنەتیش لێ باب و باپیرانت دەکەین!"
زۆرێک لێ دەوڵەتکانی ئیمە وا دەکەن.
بووە بە سیمایەکی شەرمەزاری.

یاسایەک کە قامچی جەلادی بەدەستەوێەو دەڵێت:" ئەوانەڵەکاری یاسایین و بە زۆر دەیسەپێنین بەسەرتاندا، دەبێ بەڕاژوو بن بتانەوێت یان نا"
ئەو یاسایانە بۆیە داڕژراون چونکە خەڵک ئیتر تەدگات کە توانای هەڵبژاردن و دیاری کردنی هەیە!
ئەو یاسایانە بۆیە داڕژراون چونکە دەسەڵاتداران و هەڵە ئایین و ئیسلامیەکان ترسیان لێ ئازادی مەڵق هەیە!
ئەوان لێ مەڵقی ئازاد دەترسن.
هەر بۆیەش سوورن لەسەر تەکشکاندنی ویستی مەڵق.
ئەوان تەگەیشتوون کە دەسەڵاتیان نامێنێت، هەر بۆیەش پەنا دەبەنە بەر سەرکوت و تەقاندن، بەڵام ئەوەش بە هەتا سەرنابێت!
چونکە ترس و تەقاندن هەتا سەر نابێت و بەگەشمان لێ مەڕوودا بەدەستەوێە!

لێ وەڵاتی مەغریب لێ مانگی ڕەمەزاندا چەندین گروپی گەنج و لاو بە ئاشکرا خواردن دەخۆن بەئەوەی جەخت لێ یەک شتی سادە بکەنەوە ئەویش ئەوێە کە :
" مافی دەوڵەت نیە، هیچ دەوڵەتێک، کە ئایین بسەپێنێت و دەوڵەت نابێت ڕەوڵەسمەکانی هیچ ئایینێک بەسەر خەڵکدا بسەپێنێت. چونکە ئایین ئازادییەکی تاکەو مافێکی مرۆییە. بە تایبەتی دەربارەی فرە ئایینی و هەڵوەستی نا ئایینی.

ئەو بیانوەی کە دەسەڵتداران و هەڵە ئایینی و ئیسلامیەکان و

پارێزگارەکان بەدەستیانەوەیە ئەوەیە کە خواردن بە ئاشکرا لە نەو خەڵکدا هەستی ڕۆژوەوانانی موسڵمان بریندار دەکات !
بەرسڤی ئەو بیانوەش بریتییە لە :" ئەوەی کە بە ڕۆژوو دەبێت بە خەی بە ڕۆژوو دەبێت و بەخەیەتی و بە خوای خەیەتی. بەڵام کاتێک کە چاوەڕوانی لەخەڵک دەکات بە ئەوەی هاوکارو یارمەتیدەری بن لە ڕۆژووگرتنەکەیدا ، ئەوەیان شتێکی سەیرە!"
تە خێت دەتوانێت ئەو کارە بکەیت و بەڕۆژوو بیت کەواتە دەبە هەرخەشت بەرگەی بگریت.!
کەواتە،
ڕەمەزان هاتەوە،
دووبارە،
بەیانی،
بەخەربەیت.
ڕەمەزانیش مانگی بەڕۆژووبوونە بە کەسێک کە بەڕۆژوو بێت!
"هەرکەسێک بیەوێت بەڕۆژوو دەبێت و هەرکەسێکیش نەیەوێت بەڕۆژوو نابێت"
مافی خەیەتی.
وە ڕەمەزانیش بەخشندەیە،
بەخشندەتریش ئەوەیە کە نەیسەپێنین بەسەرئەوانەی کە بەڕۆژوو نابن!
کەواتە بەخەر بێی ڕەمەزان!
تێبینی: إلهام مانع مامەستای یاریدەرە لە پەیمانگای زانستە سیاسییەکان لە زانکۆی زیوریخی سویسرا، نووسەر و چالاکوانی مافی مرۆڤو لە بنچینەدا خەڵکێی یەمەنە و ئێستا وەک شارەزایەک بە ڕەکخراوە سویسری و نێودەوڵەتییەکان کاردەکات. نووسەری چەندین کتێبە بە زمانەکانی ئەڵمانی و ئینگلیزی.

?https://www.ahewar.org/debat/show.art.asp

وەرگێڕانی : حەسەن ئازانی
٢٤ی ئازاری ٢٠٢٣

دامەزراندنی کۆماری تورکیا لەساڵی ١٩٢٣.. ناسکۆ گۆیلان عبدلجبار

کۆماری تورکیا دوای لابردنی سوڵتان محمدی چوارەم وەحیدەددین لەلایەن پەرلەمانی کۆماریی نوێ لە ساڵی 1922 دامەزرا. ئەم ژمارە نوێیە کۆتا لەدان بوو لە ویلایەتی عوسمانیی کە دوای جەنگی جیهانی یەکەم هیچ شوێنەوارێکی لەسەر جیهان نەهێشت.

ئیمپراتۆریەتی عوسمانی کە پێکهاتبوو لە یۆنان، تورکیا و بولگاریلگا، لەوتەی دامەزراندیەوە لە ساڵی 1299، بە سیستەمی پاشایەتی بەها (مەلەکی) فەرمانڕەوایەتی دەکرا. لە نێوان ساڵانی 1839 و 1876 ئیمپراتۆریەتیەکە بە سەردەمێکی چاکسازیدا تێپەڕی. عوسمانییە نوێیەکان کە ناڕازی بوون لەگەڵ ئەم چاکسازییانە، بەیەکەوە کاریان کرد لەگەڵ سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم بە هێنانەدی جۆرە ڕێکخستنێکی دەستووری لە ساڵی 1876. دوای هەوڵە کورتخایەنەکە لە پێناو گۆڕینی ئیمپراتۆریەتیەکە بە پاشایەتی دەستووری، سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم دووبارە گۆڕاندیەوە بە سەر پاشایەتی بەها لە 1878 بە هەڵوەشاندنەوەی دەستوور و پەرلەمانەکە دوای چەند دەیەک، جووڵانەوەیەکی نوێی چاکسازی لە ژێر ناوی عوسمانییە نوێیەکان پیلانیانگێڕا لە دژی سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم، کە هەشتا لەسەر دەسەڵات بوو، بە دەستپێکردنی شۆڕشی عوسمانییە نوێیەکان. ئەوان سوڵتانەکەیان ناچارکرد بە گەڕاندنەوەی فەرمانڕەوایی دەستووری لە 1908. ئەمە بووە هۆی بڵاوبوونەوەی چالاکانەی سوپا لە سیاسەتدا. لە 1909 سوڵتانیان لەسەر دەسەڵات لادا و لە ساڵی 1913 لە ڕێگەی کوتدایکەوە دەسەڵاتیان گرتە دەست. لە ساڵی 1914 ئیمپراتۆریەتی عوسمانی چووە ناو جەنگی جیهانی یەکەم لە بەرەی وەاتە زلهێزە ناوەندییەکان وەکو هاوپەیمانێکی ئیمپراتۆریتی ئەڵمانیا و دواتریش جەنگەکەی دۆڕاند. ئامانجەکە بریتی بوو لە بەدەستهێنانی ناوچەکە لە ڕژهەڵات تاکو قەڕبووی زیانەکانی ڕژئاوا بکاتەوە لە ساڵانی پێشووتر لە کاتی جەنگی ئیتاڵیا و تورک هەروەها جەنگەکانی بەڵقان. لە ساڵی 1918 سەرکردەکانی عوسمانییە نوێیەکان بەرپرسیاریەتیان گرتە ئەستۆ بە جەنگە شکستخواردووەکە و لە وەاتەکە ڕایانکرد بەرەو تاراوگە و وەاتەکەیان لە ئاژاوە و پشێویدا جێهێشت.

لەگەڵ واژۆکردنی ئاگربەستی مودرۆس، لە رێگەی بڕگەیەکی یاسایی ناوون و فراوان مافی دەستبەسەرداگرتنی ئەناتۆلیا "لە ئێگەری پشتویدا" بەخشرایە هاوپەیمانان. لە میانەی چەند رۆژێکدا، سەربازە فەڕەنسی و بەریتانییەکان دەستیان کرد بە دەستبەسەرداگرتنی ئەو ناوچانەی کە هێشتا لە ژێر دەسەڵاتی عوسمانییەکان مابوونەوە. مستەفا کەمال ئەتاتورک و چەند ئەفسەرێکی دیکەی سوپا دەستیانکرد بە جووڵانەوەیەکی بەرەنگاربوونەوە. دوای ماوەیەکی کورت لە گرتنە دەستی ڕۆژئاوای ئەناتۆلیا لەلایەن یەنانییەکان لە 1919، مستەفا کەمال پاشا پێی خستە ناو سامسون بۆ هەڵگیرساندنی جەنگی سەربەخۆیی تورکیی لە دژی داگیرکەر و چەوسێنەرانی موسەمانان لە ئەناتۆلیا. ئەو لە پاڵ چەند ئەفسەرێکی دیکەی سوپا زاڵبوون بەسەر ئەو وڵاتەی کە لە کۆتاییدا کەماری تورکیایان دامەزراند لە پاشماوەکانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی.

لە ٦ تشرینی یەکەمی ١٩٢٣ دا هەڵبژاردنی تورکیا چوونە ناو ئەستەمبوڵەوە ، ئەنجوومەنی گەورەی نیشتیمانی یاسایەکی تازەی دەرکرد تایبەت بوو بەوەی کە شاری (ئەنقەرە) ببێتە پایتەختی فەرمی تورکیا لە جیاتی (ئەستەمبوڵ) کە چەندین یاداشتی دەوڵەتی عوسمانی لە خۆ گرتبوو .
لە ٢٩ی تشرینی یەکەمی ١٩٢٣ دا ئەنجوومەنی گەورەی نیشتیمانی ، دانیشتنێکی مێژووی سازکرد و (کەماری تورکیا)ی ڕاگەیاند لە سەعات هەشت و نیوی ئێوارەی هەمان ڕۆژ ، مستەفا کەمال بەیەکەم سەرۆك کەمار هەڵبژێردرا ، بە ڕۆژی دواتر مستەفا کەمال و هاوڕێکەی لە خەباتی چەکداریدا ، عیسمەت پاشا ڕاسپێردران بە پلەی هەنانی یەکەم وەزارەت لە سەردەمی کەماریدا , ئەم بەیارە وەختێك درا کە ژمارەیەك لە کەسایەتییە ناسراوەکانی جەنگی سەربەخۆیی وەك حوسێین ڕئوف ، عەلی فوئاد و هتد.. لە پایتەخت نەبوون ئەوان لە چاوپێکەوتنەکانیان دا جەختیان لەوە کردەوە کە ناوزەدکردنی دەوڵەت وەك دەوڵەتێکی کەماریی مانایی ئەوەنیە کە ئازادیی لەگەڵ خۆیدا بەنێتە ئارا جا ئەو مەسەلەیە لە سایەی سیستەمێکی کەماریدا بێت یاخود پاشایەتی ، ڕۆژنامەکانی ئەستەمبوڵ ئەو ڕەخنەیان بە تین تاوەوە بەاودکردەوە لەم کاتەدا حکومەت لە ئەستەمبوڵ فرێ بە جەماوەر بوو نەك لەبەر ڕاگەیاندنی کەمار ،هەندەی لەبەر ئەوە بووکە بەر لە دوو هەفتە بە فەرمی ئەنکەرە وەك پایتەختەك لەبری ئەستەمبوڵ ڕاگەیندرا

وەڵامێک بۆ ڕەخنەی پیاوسالاران دژی(کرێی کار بۆ کاری ناوماڵ).. سەلام عەبدوڵا

ژەهری بیر و هەڵویستی پیاوساڵارانە لە ریزی خودی بزووتنەوەی ژنانی کۆنەپارێز، بڕژوا و "مەدەن"یش دەبینین و دەخوێنین. لەم بارەیەوە بیانوی سەرسوڕهێنەرانە دەخەنەڕوو و پێیان وایە کرێی کاری ژنان:

- حەقە مەچە بۆکاری بۆ ژنان تەرخان بکرێت.
- ئەو بۆچوونە گاڵتەجارییە. ژنان دووبەرامبەری پیاوان بەبێ پشووی ڕۆژانە یان دوو ڕۆژ لە حەفتەیەکیش کاردەکەن، واتە ڕۆژی 16 سەعات و لەلانی کەم بێ ماوەی 18 ساڵ، ئیتر موچەی بۆکاری مانای چییە؟!
- جێگیرکردنی کاری ماڵ بۆ ژن
- بەبێ داواکارییەکەمان، هەزاران ساڵە کاری ناوماڵ لەسەر ژن سەپێنراوە و پێویستی بە ئەمە ناکات هەوڵ بۆ جێگیرکردنی بدەین!. ئەمە دەمانەوێت کاری(بەرهەمهێنەری و خزمەتگوزاری) ژن لەناوماڵ: 1- بەرامبەری هەبێت. 2- چیتر چاوەڕوانی دەستی پیاوەکان نەکەن. 3- لە کۆلایەتی دارایی و بە گشتی ئابووری ڕزگاری دەبێت. ئەم داواکارییە تا ئەو ڕۆژەیە سۆسیالیزم بەرقەرارەبێت و ژنانی سۆسیالیست و شۆشگێڕ ڕابەرایەتی دەکەن بۆ بە کەمەایەتیکردنی کاری ناوماڵ.
- کۆنەپارێزەکان بە ئەرکی سەرشانی ژنانی دەزانن و بە فەرمانی خوداش دەبۆ ئیتاعەتی پیاو بکەن، واتە بە ڕەوایەتکردنی کۆلایەتی ژن و بەئەرکی شەخسی پیاوی دەزانن پێداویستی ژن پێ بکاتەوە(پیاوی بێکار و کرێکاری کارە هەرزانەکان دەتوانن پێداویستی ژن پێ بکەنەوە؟!)
- هەر ژنان مناڵ بەخۆناکات، لە داینگە و باخچەی مناڵان و قوتابخانەش بەخۆو و پەروەردە دەکرێن
- بارگرانییە سەرەکییەکە لەسەر دایکانە.

- کاری ناو ماڵ کاری بەرهەمهێنەر نیە.
- ئەمە زۆر کورتبینانەیە، چونکە دایکان هەموو ئەرکی ڕۆکخستنی ژیانی خێزان لە ئەستۆیانە و بەبێ کاری ژنان لە ماڵ مەحاڵە پیاوان بتوانن درێژە بە کارەکانیان بدەن و پشکێکی گرنگی زێدەبایی سەرمایەداران لەم کارەوە سەرچاوە وەردەگرێ.
- گۆڕان پرۆژە یاسای دابینکردنی بیمەی کۆمەڵایەتی بۆ کابانی ماڵ کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە.
- 1- ئەمە پڕۆژەی بەندەیەلە 20.4.20089 دەستمان پێکرد و ئیمزا و پشتیوانی هەزاران ژن بە ڕۆکخراوەکانیشیانەوە. 2- لە پشتخانی تیئۆری مارکسی سەرچاوەی وەرگرتووەو بزووتنەوەی گۆڕان لەمەیە خاڵ بوو. 3- بیمەی کۆمەڵایەتی چی؟ بۆچی کابانی ماڵ بۆکارە؟. ئەوە نیە ڕۆژانە 16 سەعات کاردەکەن؟!. 4- پڕۆژەکە لە وەك مافی ڕەوای ژنانەوە کردیان بە پڕۆژەی خۆرخوازی و بەزەیی. 5- زەمینەیان خۆشکرد بۆ ڕەخنەی ژنانی مەدەن کە بە فەرمی بوون بە دەمەاستی حکومەتی پیاوسالار لە هەرێم بەناو جەندەر. 6- نەزانی و شەرمەزاریەکی قورسە بۆ بەلاربردن و ناونانی پڕۆژەکە بە(بیمە بۆ کابانی ماڵ). 7- هەبەت من و هەر کەسێك خاوەن پڕۆژە بێت، زۆری پێخۆشە پشتیوانی لێ بکرێت و ئامانجەکەی بپێکێت، بەداخەو گۆڕان بەو شێوەیە نەیخستەووە.
- ژن فۆری تەمەڵی دەکات.
- کارکردنی 16 سەعات لە ڕۆژێکدا بەبێ کرێی کار، تەمەڵی نیە، کە وەربگرێت تەمەڵییە؟!
- ئەوە بەخشینەوەی پارەیە و ژن فۆری مشەخۆری دەکات
- وەرگرتنی کرێی کاری کرێگرتەیی هێزپڕۆکێنی بەبێ پشوو بە درێژایی تەمەنیان مشەخۆری نیە، زێدەبایی دەسەاتی سەرمایەی پیاوسالار مشەخۆری و ستەمە.
- پڕۆژەکە بیرکی کۆنەخوازییە
- کاری ناوماڵ بەبێ کرێ کۆنخوازی و ستەمی عەقڵ و دەسەاتی پیاوسالاریە.
- دەبێتە هۆی ئامادەنەبوونی ژنان لە بوارەکانی ژیانی گشتی
- 1- ئامادەنەبوونی ژنان دەگەڕێتە بۆ بیری کۆنەخواز و کاری کۆلایەتی ناومااڵ. 2- دەیان هەزار ژن لە فەزای گشتی کاردەکەن و کە دەگەڕێنەوە بۆ ماڵەوە دەبێ باری شێتانەی کاری ناوماڵ ئەنجام بدەن. کورتبینی ڕەخنەی ئەو خانمانە بە ڕوونی دیارە.
- بەشێك لە ژنە لیبڕاڵەکان و سۆسیالدیموکرات و کۆنەپارێزەکان

هاوڕان لەگەل حزب و رێکخراوە پیاوسالارەکان

- 1- ئەم بەڕێزانە نابینن تەواوی ژنان لە ئاوایی و سەدان هەزار ژنان لە دەرەوە کاردەکەن و، دەبێ کاری ناوماڵیش بە بێ بەرامبەر ئەنجامبدەن، هاوکات زۆر ژنانی هەژار و بێبەش لە دەرامەت هەیە . 2- کێشەیان لە گەل سیستەمی دەسەڵاتی سەرمایەداری پیاوسالار نیە و بەهۆی دابینکردنی خەرجی و پلەوپایە، یاسا و راگەیاندن هاوپەیمانی موقەدەسیان لەگەل بەستووە. 3- دوورن لەم بیرو بۆچوونانە: (پرسی ژن پرسی چینایەتیە، پرسی چینایەتی پرسی ژنە… پرسی ژن بە سۆسیالیزم چارەسەر دەکرێت…بەشکی گرنگی قازانجی سەرمایەداری لەسەر رەنجی بێ بەرامبەری کاری ژنانە لە ماڵ) 4- هێنانی ژن بێ ناو خەبات و ناسینی سەنگەری خۆی لە خەباتی شۆڕشگێڕانەی دووردەخەنەوە.

ئەمە رزگاری ژن لە رابەرایەتیکردنی خەباتی چینایەتی لە ریزی حزبە شیوعییەکان دەبینین بێ دەسەڵاتی سیاسی و بە کەمەڵایەتیکردنی کاری ناو ماڵ، واتە بە کەمەڵایەتی کردنی داینگە، چێشتخانە، شۆردن، گواستنەوەی منداڵ و هەڵوەشاندنی کلتوری ستەمکار و قیزەونی ئەوانەی کاری ماڵ وەك کاری ژن دەبینن و، ئەوەی دەمێنێتەوە لە کاری ماڵ بە یەکسانی ئەنجام بدرێن. لەم قۆناغە کە حکومەت بەرنامەی لیبێرالیزمی نوێ بە شێوەی توندەوانە دەسەپێنێت، و ئەرکە کەمەڵایەتییەکان لەسەر شانی خۆی هەڵدەگرێت و رادەستی کەرتی تایبەتیان دەکات، باری ژنان قورستر بووە. بیرکردن لە خزمەتگوزاری گشتی بێ دایکان و ژنانیان کرد بە خەون. یەکێك لەو پێژەی یەکسانخواز و ئازادی خوازی ئیمڕۆ بریتیە لە : داوای کرێی کار بێ کاری ناوماڵ نەك تەنها لێرە بەکو لە هەموو وڵاتان.

سەرنجێک بێ کتێبی شعیری ژنێک ژیانی گڕیم.. ئامادەکردن و

نووسینی:- یوسف اسماعیل

کتێب: ژنێک ژیانی گۆریم
نووسەر: محسین شوانی
ژانەر: شیعر
چاپ: یەکەم ساڵی ٢٠٢٢
لاپەڕە: پێکهاتوو لە ١٤٠ لاپەڕە

کەم کەس هەن لە ژیانێ حەزیان بە شیعر و هەنراوە نەبێت، جا چی دەربارەی شیعرێکی خۆشویستی (ئەڤینی) بێت. هەڵسام و سەیری کتێبخانەی ماڵەکەم کرد و کتێبەکەی مامۆستا موحسین شوانیم بەرچاو کەوت، دووبارە هەستی خوێندنەوەم بە جوانو بە ناسکی لەنێو کتێبەکانمدا دەرم هێنا و دووبارە کەوتمەوە خوێندنەوەی، کتێبێک کە ئەوانەی بەجوان و لەسەرخۆی باسی عەشق دەکات،ئارەزووی خوێنەر زیاتر بە شعیرەکانی. کتێبەکە لە کەمەڵێک شیعری جوان و ناسک پێکهاتووە، کە خوێنەر دەبات بە هەستێکی خۆش و شارەوە کە بە ساتێک لەخەمەکانی دونیا دوورت دەخاتەوە، مامۆستا محسن شوانی جگە لەوەی شاعیرێکی بەتوانایە نووسەر و ڕۆژنامە نووس ، هونەرمەند ، مامۆستاشە. دە بەرهەمی چاپکراوی هەیە و هەمیشە پێشەنگی کارەکانە.
ئەڵە خۆشحاڵ بووم کە توانیم خوێندنەوەی بە بکەم و خامەکەم دەستی بە نووسین بکات سەبارەت بەم کتێبە پێ لەجۆڕە کە ساڵی پار لەماڵی خوت چاوم پێیکەوت و کتێبەکەی خۆی پێناساندین ئەوکات هەستێکی تر بوو بەمن، شاعیری کەشە و خەمی لەباوەش کردووە و هیواکی پێ لە ئومێد بە خوێنەر دەدات، پێم باشە هەنێک لە شیعرەکانی نێو کتێبەکە لەبەردەم ئاماژەی پێبکەم:-

- یەکەم ناسین

کەی دەیتەوە؟
بەم زستانە دوو چای گەرم،
لەم کتێبخانەی تەم ناسی
بخوێنەوە،
بەرامبەرم دابنیشی.....
پێ بەهەستم لێت بەوانم،
شیعری تۆ و

ناسکت بۆ بخوێنمەوە؟
...

▪ هاودەم

من پایزی تەم پۆ خۆشە
نەك بەهاری کەسکی تر
گریانی تەم لا خۆشترە
لە ئاوازی دەنگکی تر
ئەم ئەوارە چۆن بکەم؟
لەم شاردا هەر خەم و خەم
کەس نییە دەستی بگرێ
وەکو هاودەم، وەکو هاودەم.
.....

وەک شاعیر موحسین شوانی دەڵێت: شیعری ئازاد و ڕاستگۆم خۆشدەوێت. تەنوانین بە شێعرکانی دەتوانین ژیانکی خۆش و ئاسوودە بدی بکەین، بەچی هەمیشە هەوڵی دەتەنگی دەدەنین بە شیعر بەچی شێعرکی ئازاد و شادی نانوسین کە پەم وایە ئەم کتێبە شعریە ئازدا و شادی هەنارە بە خوێنەر، زیاتر نەچینە قووڵای کتێبکە، هەڵبەتە خوێنەر خۆی دەبە دەست و هەستی بە جۆرکانی شیعرکە بکات و قسەی بە هەبێت، من کۆتایی بە قسەکردن دەهێنم دەربارەی ئەم کتێبە، با شعرکی تریش بخوێنینەوە.

▪ ئالوودە

ئەم شیعرانە
بەگەی پاکی عەشقی منن
گەرچی لە ئاستی جوانی تەدا
زەر شەرمنن
منت بوە
منت نەوە
بەلامەوە گرنگ نییە
وا تەکەی عەشقت بووم
بوون و نەبوونت
هیچ جیاوازی بە من نییە!

نووسینی: یوسف اسماعیل (کاتیفیک)
yusufismail1708@yahoo.com

هەڵوێنی یەکێتی نیشتمانی!..
عوسمان حاجی مارف

دەنگی ئەو هەیە کە گوایە دامەزراندنی "کۆمەڵەی مارکسی لینینی" واتە ئەوەی کە دواتر بوو بە "کۆمەڵەی رەنجدەران"، پرۆژەیەکی تایبەت بە شۆخسی جەلال تاڵەبانی بووە! لەهەمانکاتدا گەر واش نەبێت، لەگەڵانەوەی ئەو مەژووەدا ئەو شاراوەنیە کە دامەزرێنەرانی کۆمەڵە بەئاگاداری و پرسوڕای جەلال تاڵەبانی کۆمەڵیان دامەزراندووە.
بەدوای هەرەسی هەزکانی بارزانی لە ساڵی ١٩٧٥دا، کە لەدانی گورزێکی قورس بوو بەسەر بزوتنەوەی کوردایەتیدا، تەشەنەکردنی پرۆژەی کۆمەڵە لەو دەورانەدا شەوازو چوارچێوەیەکی گونجاو بوو، تا تاڵەبانی و بزوتنەوەی کوردایەتی بەناوی مارکسی لینینی و "شۆرشی نوێ"وە، هەزێکی تری چەکداری بکەشنە ناو مەیدانی سیاسی دژی ڕژێمی بەعس بە هەڵسانەوەی بزوتنەوەی کوردایەتی.
دواتر هەر بەدەوری خودی تاڵەبانی "یەکێتی نیشتمانی کوردستان" ئەو چوارچێوەو ڕێکخراوە بوو، بە پێکەوەگرێدانی کۆمەڵەو حزبی سۆشیالست و خەتی گشتی دامەزرێندرا، کە شۆخسی یەکەم و ڕابەریکردن و بەیاردەری سیاسەتکانی یەکێتی لە جەلال تاڵەبانی زیاتر تێپەری نەدەکرد. بەیە ئەو شاراوە نیە کە کۆمەڵە توایەوەو حزبی سۆشیالستیش جیابووەوە، بەڵام پێگەی یەکێتی وەک حزبێک و بنەماڵەیەک لەمەیدانی سیاسیدا تائێستا، هەڵسوانی ڕێکخراوەیی و سیاسی خۆی دەکات.
کاتێ جەلال تاڵەبانی لە سەرەتای ساڵانی شەستی سەدەی بیست، وەک جەلالی کوتە بەرامبەر بەرزانیەوە، ئیتر کەتایی یەکریزی بەرجوازی کورد و کوردایەتی لە مەژوی بزوتنەوەی کوردایەتیدا بە هەمیشە تەمارکرا. وەک دوو هەزی جیاواز و بەرامبەر بەیەک و بەرژەوەندی جیاواز، ململانێیان بە بەشداریان لەدەسەڵاتی حکومەتی سەرمایەداری عەراقداو خە هەواسینیان بەسەر مەسەلەی کورد لە عەراقدا، ژیان و

گوزرانی خەڵکی کوردستانیان تەواو هەراسان و وەرانکرد.
هەرچەندە "شەرشی نوێ" کەی تاڕادەیەکی نیشتمانی کوردستان بەدوای ئەو داوخانە گەورەیەی بارزانی، وەک ئەلتەرناتیفێک بە گەلانەوەی دەوری بەرجوازی کورد لەمەیدانی سیاسی کوردستانی عێراقدا هاتەمەیدانەوە، بەڵام پارتی دیموکراتی کوردستان و بارزانیەکان وەک باڵکی پێشینەی نوێنەری بورجوای کورد بەئاستێکی تر لە هاوسەنگی هێز، هەڵسانەوەی خۆیان سەلماندووە. توانیان لەبەرامبەر یەکێتی نیشتمانیدا بوەستنەوەو کارەساتی هەکاری بەسەر یەکێتیدا بهێنن. هەربۆیە خۆنی تاڕادەیانی و ئومێدی بە "شەرشێ نوێ"کەی گەڵدرا بەسەرقاڵبون بە شێوەی ناوخۆ بەردەوامیدانی وەستانەوە لەبەرامبەر بارزانیەکاندا، لە پێناو باڵادەستی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەسەرمەیدانی سیاسی کوردستاندا، کە هەرگیز نەگەشتە ئەو ئامانجە. ئەم دوو هێزە بەهەر ئاستێک لەشێوەی چەکداریان لەبەرامبەر دەستکەوتات و لە نەوان خۆیاندا، دواتر جارێکی تر لەساڵی ١٩٨٨دا کەوتنەوە بەر پاشکۆو نزیکبونەوە لە هەرەسێکی تر.
بەڵام ئەو ئاوگۆڕە جیهانیەی لەئاکامی شەڕی کەنداوی ساڵی ١٩٩١دا هەلومەرجی سیاسی عێراق و کوردستان و ناوچەکەی بەرەو ناجێگیر برد، فرسەتێکی گونجاوی بە باڵەکانی بەرجوازی کورد بەتایبەتی بزوتنەوەی ناسیۆنالستی خولقاند، تا لەبری پاشکۆو هەرەسهێنانێکی تر، گیانیان بەخۆیاندا هێنایەوەو بوونە بەشێکی سودمەند لەو ئاڵوگۆڕی و گۆڕاوە سیاسییەی کە سەدەیەک زیاترە ناوچەکەی خنکاندووە.
گەر بگەڕێتەوە بۆ ڕەشنبیرە، کە باڵەکانی بەرجوازی کورد، وەک هێزی جیاواز لەئاکامی لاوازی و پەرشوبڵاوی پێگەی بزوتنەوەی کوردایەتیدا، هیچ کات نیان توانیبێت سەربەخۆیی سیاسی خۆیان بپارێزن، لەهەمانکاتدا ناچار بوون بە پاشکۆبونیان بە بەرژەوەندی سیاسەتی ووڵاتانی تر بوونی خۆیان بسەلمێنن، تا بتوانن پێگەیەکی دیاریکراو بەدەست بهێنن. لەم واقعیەتەدا بگەڕێتەوە بۆ پلانەکانی پارتی و بارزانیەکان بەرجەستەترو سەرکەوتوتر بوو لە پلانەکانی یەکێتی و دەستکەوتیان زیاتر بووە. بەمانایەک ئاسەی پرۆژەکانی تاڕادەیانی لەبەرامبەر بارزانیەکاندا، هەرچەندە باڵادەستی خۆی لەزەنی سەوزدا سەلماندوە، بەڵام ئەوەی جێگای سەرنجە یەکێتی نەیتوانیوە ئاستی هاوسەنگیەکی گونجاوتر لەبەرامبەر پارتی و بارزانیدا بپارێزێت، بۆیە بەهەر ئاستێک لە هەوڵی ململانێ و دانوسان و هەکەوتنێی نێوانیان، یەکێتی خەسڵەتەکی ئۆپۆزسیۆنی لەبەرامبەر پارتیدا نیشانداوە، هەڵبەتە خەسڵەتی ئۆپۆزسیۆنیش یەکێتی خستەتە بەردەم پێگەیەکی لاوازو چاوەڕوانیەوە.

ئەم واقیعەتە ئەپەرسیەن بونەی یەکێتی لە بەرامبەر پارتیدا، سەرچاوەی شکستی پلانە سیاسیەکانی یەکێتی بوو، لەهەمانکاتدا سەرچاوەی کەرتبون و پەرشوبڵاوی هێزەکانی بوو. یەکێتی نەیتوانیوە یەکدەستی و یەکریزی هێزەکانی بپارێزێت. جیابونەوەی نەوشیروان و گەلان لە تاڵەبانی گەورەترین گورزێکی گەورە بوو بەسەر ستراتیژیەک، کە تاڵەبانی لەگەڵ بارزانیدا واژیان کردبوو، چونکە یەکەوتنی ستراتیژی ساڵی ٢٠٠٨ی تاڵەبانی لەگەڵ بارزانیدا پاشکشە بوو لەو ستراتیژەی کە تاڵەبانی هەر لەسەرەتاوە، بەدامەزراندنی یەکێتی و یەکخستنی هێزەکەی، خەی لە بەرامبەر بارزانیدا پێ پێناسە دەکرد، بەیە بەشێکی زۆری هێزەکەی لە تاڵەبانی تەران.
بەمانایەک لەلایەک یەکەوتنی ستراتیژی یەکێتی و پارتی بە قازانجی پتەوکردنی پێگەی پارتی بوو، کە هاوسەنگی هێزەکەی تاڵەبانی خستە ژێر پرسیاری خەبادەستکرنی زیاتر بە بارزانی، لەلایەکی ترەوە لەکجیابونەوەی نەوشیروان و گەلانی لەکەوتەوە، واتە گرفتێکی گەورە لە دەساڵاتی زەنی سۆزدا سەری دەرهێنا، کە لەهەر هەنگاوێکی تری دوای یەکەوتنی ستراتیژی، سەرکردایەتی یەکێتی و یەکخستنەکانی و هێزەکەی لەکترازان و پارچەپارچە بوونی خەی نیشاندین، چارەنوسی شکست و هەورینی بزوتنەوەی گەلانیش دیاردەیەکی تەواو بەرچاوە، چونکە گەلان بەدوای سیناریۆی دژی پارتیدا، یەکەوتنی لەگەڵ پارتی ئەنجامدا.
هەوڵدان بۆ گەلانەوەی پەکەوەنوسانی پارچەو باڵەکانی یەکێتی، گاڵتەجاری ئەو کەنگرێیە بوو کە سەرکردایەتی یەکێتی ئامادەستی دوو هاوسەرەک کرا، ئامادەستی بافڵ و لاهور کرا! لەهەمانکاتدا بەئیعتبارکردنی تەواوی سەرکردایەتی پشوی یەکێتی لەکەوتەوە. ئەمەش ئەو هەنگاوە بوو کە هەورینی یەکێتی نیشتمانی دۆرەیەکی تازەی خستە پێش خەی. ئەو یەکێتیەی دەیویست وەک هێزێکی بەرجوا ناسیۆنالیستی میلیشیایی لەبەرامبەر بارزانی و پارتیدا بجەنگێ، پرۆژەکەی نەک بۆ بنبەست گەیشت، بەکو لەبەردەم ناچاری ملکەچبونی بارزانیدا قەراریان گرتوە.
ئەم واقیعەتە مایەی هەورینی زیاتری یەکێتی نیشتمانی دەبێت لەم هەلومەرجەی ئێستادا، واتە نە یەکگرتنەوەی پارچەو باڵەکانی بە فریایان دەکەوێت، نە ملشکاندنی یەکتر. یەکێتی نیشتمانی و باڵەکانی بە بافل و لاهورەوە، ئەو دۆرەیان تێپەڕاند کە بتوانن بەقیبی پارتی بن. لەهەمان کاتدا هەر بەکەوتنکیش لەگەڵ پارتیدا ئەنجام بدەن، چەند هەنگاوێکی تر پاشکشەیان پێدەکات و هێزەکەشیان هەورینی زیاتر بەخەیەوە دەبینێت. یەکێتی نیشتمانی لەدۆرانێکی تەواو بنبەست و بێئعتباری پێگەی هێزەکەیدا گەمەی سیاسی دەکات،

بەیە چاوەوانی ئاوگرەکە بکو فرستی گەانەوی پگو ئیعتبار بدست بهنتەو. ئم چاوەوانیش ئاسکی نادیارو بنبستە، بە هر یک لە باکانشی ششن نیە دبت چی بکن، هربیە شرمزاریە بە هزک کە نیتوانیو ناتوانە یکریزی خی بپارزی، کچی دروشمی یکریزی کورد بچارسری کشکان بیان دکات.
ئو ماو بین کتایهنان بم سرگردانیی کە حزبکانی کوردایتی بسر دانیشتوانی کوردستاندا سپاندویانە، تنها هاتنمیدانی خبات و نازایتی برفراونی جماوریە بە دابینکردنی دورو دخالتی استوخی خک لە دساتی سیاسیدا.

چاو خشانک بە سای ژن ژیان ئازادیدا.. وگانی بە کوردی: کاو عومر

دیمانەی حسن ساحی لگە حمید تقوایی

بە پشتبستن بە چاوپکوتنک لگە کنای جدید ککراوتو حسن ساحی: سالک کە تپەی سالکی زر تایبت بوو. سای دستپکی شششکی شکمند کە ژماردنی پچوانی بە ووخانی کماری ئیسلامی دستپکرد. شششک کە سرەای سرکوتی توند و زیاتر لە ٥٠٠ کوژراو و هزاران زیندانی هشتا بردوام. تنانت گینی سای نوش لگە دنگدانەوی دروشمی "مرگ بە خامنیی" لە زرک لە شارکان و هپکی کچانی بە حجاب و شادی و ئاهنگی خک لە شقامکاندا بوو. لە سرتای سای نودا دمانوت چاوک بە ەوندی شششی ژن ژیان ئازادی و ئاسکیدا بخشنین.
حمید تقوایی، یکم پرسیارم سبارت بە تایبتمندییکانی نورزی ١٤٠٢ کە زر بە ئاشکرا هرشکی برفراوان بوو دژی حکومت. ئایا دکرت ئاهنگی ئمسای نورز وک هماک بە هموو گانکاریکانی سای ابردوو سیر بکرت؟
حمید تقوایی: بە بوای من ک ئو هرش و ئاهنگگان و خشی

ناڕازایەتی و سەرهەڵدانی کۆمەڵگە بەرامبەر بە حکومەت جارێکی دیکە لە شەوی سەری ساڵدا، لە ئاستیدا تایبەتمەندی ئەو ئاژاوگێڕیە بوو کە لە شەش مانگی کۆتایی نیوەی دووەمی ساڵی ڕابردوودا شاهیدی بووین: کۆمەڵگە بە شێوازی جۆراو جۆر لەئاستێکی فراوانتردا هەموبوونی کۆماری ئیسلامی خستە ژێر پرسیارەوە، بە دەنگی بەرز و بە ڕوونی ڕایگەیاند کە ئەو ئەم حکومەتەی ناوێت، تەحەمولی ناکات و قبووڵی ناکات، و دەبێت شەو بەسەر خەیان بە سەر سەری خۆیدا کەم بکەنەوە. ئەوەی لە نەورۆز ڕوویدا لە ئاستیدا دەرئەنجامی ئەم شەش مانگە خەباتە بوو.

بەگومان دەکرێ بگوترێ کە لە تێواوی سەردەمی کۆماری ئیسلامیدا هەوەڵسمی نەورۆز جۆرێک بوە لە بەرەنگار بوونەوەی حکوومەت. کۆماری ئیسلامی حکومەتی ماتەمینی و پرسیە و دژی ڕەحمی نەورۆز و شادی و زیندوویی. بۆیە هەمیشە لە شەوی سەری ساڵ و لە چوارشەممە سوری و سیانزە بەدەر وەهەڵپەڕکێ و دەخۆشی خۆڕک هەمیشە چەڕێک بووە لە چاوی حکومەتدا بووە. بەڵام ئەمساڵ لەهەناوی شەشی ئێستادا نەورۆز ووبەووبوونەوەیەکی تایبەت و ئاشکرا بوو لەگەڵ حکومەت. خەڵک بە ئاستێکی بەرفراوانـدا بە دروشمـی بمـرە خـامنەیی و بە شـادی و هەڵپەڕکێ بەبێ حیجـاب لە شەقامکـانی زۆرێـک لە شارکانـدا پێشوازییان لە نەورۆز کرد و گورزێکی دیکەیان لە کۆماری ئیسلامی دا. بەڵای من ئاهەنگی ناڕازایەتی چوارشەممەی سور و جەگەکەی ساڵی ئەمساڵ هەمـای ئەو پێشهاتـانە بـوو کە لە نیـوەی دووەمـی سـاڵی ڕابردوودا ڕوویاندا. ئەو ئاژاوگێڕانەی کە هەموو دونیا بە شەشی ژن ژیان ئازادی ناوی دەبەن.

حەسەن ساڵحی: ڕوونکردنەوە و هەڵسەنگاندنی گشتیتان بە شەشی ئێستا چییە؟ دروشمی سەرەکی ژن ژیان ئازادی گوزارشتە لە چییە؟

حەمید تەقـوایی: بە بەڵوای مـن ئەم دروشمە گـوزارشت لە قۆنـاغـێکی ئینسـانی و ئـازادیخوازانەی ئەم شەشە دەکـات. ئەم سـێ وشـەیە لە بنەڕەتدا و لە نزیکەوە پەیوەندییان بەیەکەوە هەیە. کاتێک خەڵک دروشمی ژن ژیان ئازادی دەدەنەوە بەجۆرێک ژیان، ڕەز و کەرامەت، ژیان، واتە ئەو بژێوی و شکڵەی کە کۆمەڵگا، بەتایبەتی کرێکاران و خانەنشینـان و مامۆسـتایان، هەمیشە ویسـتوویانە، دەبەسـتنەوە بە ئـازادی ژنەوە. هەروەهـا ئـازادیی هەمـوو کۆمەڵگە بە پلە و پێگەی ژنەوە دەبەسـتنەوە و ئەم پەیوەنـدییە بـابەتییەت و واقیعێکە بە تایبەت لە کۆمەڵگای ئێراندا. دەکرێ بگوترێ کە لە هەموو جیهاندا ئەمە وایە، بەڵـام بە تـایبەتی لە ئێرانـدا زۆر ڕوونە کە کۆمـاری ئیسلامی پێشێلکردنی مافەکانی ژنان و تاوانکانی دژ بە ژنان وەک شمشێر و چەکێک لە دژی هەموو کۆمەڵگا بەکار دەهێنێت. حیجاب و

هەڵواردنی سەکسی سبوە وەهمای حیجاب سەپاندنی زەبروزەنگ بەسەر کەمەگەدا. دروشمی ژن ژیان ئازادی ، دەربڕینکی تری ئەو داستیەیە کە ئازادی کەمەگا پێویستە بە ئازادی ژنەوە. ئەمەی کەمنیستەکان هەمیشە ڕامانگیاندووە کە هیچ کەمەگایەک بەبێ ئازادی ژن ئازاد نییە. بە تایبەت لە کەمەگەی ئێراندا، ئەمە سەدان جار زیاتر لە هەموو کەمەگایەکی دیکە ڕاست دەبێت.
لە لایەکی ترەوە وشەی ژیان لەم دروشمەدا ئاماژەیە بە کەرامەت و بژێوی ژیان و ژیانکی ئینسانی گونجاو بە مرۆڤی سەدەی بیست و یەک. ژیان بە ئاستکی خۆشگوزەرانی کە هەموو مرۆڤکان بتوانن بە ئارامی بژین و پەداویستیکانیان دابین بکەن. خەمی نان چیتر ژیان بەم شێوەیە ناگوشرێت و ژیانی هەمووان لە سەرووی "هەڵەی خۆشگوزەرانی"ەوە دەبێت و چەند جارێک لە ژێر هەڵەی هەژاریدا نابێت. ژیان بەم مانایە بۆشکە لە دروشمی سەرەکی شۆڕش، و بەتەواوی پێویستە بە کەرامەتی مرۆڤ و ئازادیی هەموو کەمەگا و بەتایبەت ئازادی و مافی ژنانەوە.
بە ئەم شانازییە پێویستە بگوترێ کە سێ وشەی " ژن ژیان ئازادی " پێوەندییکی ڕاستەقینە و ڕۆک و ڕیشەیان لەگەڵ یەکتردا هەیە و تەواوی دروشمی "ژیانی ئازادی ژن" کە بووەتە ئاڵا و هەمای شۆڕش، بە هەموو لایەک، بە هەمووخەکی جیهان ڕادەگەیەنێت، کە شۆڕش لەسەر سەرچاوەی خواستە ئینسانی و ئازادیخوازانەکان دامەزراوە،. وە بە بەوای من نهەنی ئەو هەمای ڕەز و پشتیوانییە جیهانییەی کە شۆڕش بە خۆی ڕاکێشاوە، سروشتی قووڵی ئینسانی و گشتگیری ئەم دروشمەیە.
حەسەن ساڵحی: سەرەڕای وەسفکانی ئەوە بە ئەم دروشمە، بەڵام هەندک کەس پێیان وایە ئەم دروشمە بە شێوەیکی پێویست گوزارشت لە جیاوازیی ئەو هەزە جەراوجەرانە ناکات کە بەشدارن لە شۆڕشدا. زۆر کەس لە چەپ و ڕاستەوە دروشمی ژن ژیان ئازادی دەڕەنەوە و هەندک کەسیش لە ڕوانگەی ئەم تایبەتمەندییە سەرتاسەرییەوە باسی شۆڕشی نەتەوەیی دەکەن. وەڵامی ئەوە بە ئەم تێبینە لە هەڵسوڕاوان چییە؟
حەمید تەقوایی: لە فەرهەنگی سیاسی ئێراندا، نەتەوەیی بە مانای سەرتاسەری نییە. ناسیۆنالیزم میللەت و میللەتیلەجگای خۆک دانەوە، بەڵام جەماوەری خۆک وەنێیکی جیاوازیان هەیە لەسەرتاسەری بوونی شۆشکیان. ئەگەر شۆڕشی ئێستا گەڵانکاریییکی نەتەوەیی بووایە، بە ڕوونی ئەمەی ڕاگەیاند. ئەم شۆڕشی ژن ژیان ئازادییە و شۆڕشکی نەتەوەیی ـــ نیشتمانی نییە وەک ئەوەی شاخوازەکان بانگەشەی بە دەکەن. شاخوازەکان چاویان لە ڕابردووە و لەو کارەساتانەی کەماری ئیسلامی هەناویەتییە ئاراوە، دەگەڕنە ئەنجامەی کە دەبە بگەڕێنەوە بە ٥٠ ساڵ لەمەوبەر.

ئەم هەزانە بە مانای ڕاست و ڕەوانی وشەکە کۆنەپەرستن، چونکە دەیانەوێت بگەڕێنەوە بۆ ڕابردوو. لە کاتێکدا ئەم شەڕشە، بە ئامانجی نەوەی هەشتاکانەوە، هەمووی لەسەر داهاتووە. ئایندەیەک کە تەنانەت شارستانیترین وڵاتانی ئەمڕۆش تێدەپەڕێنێت. شەڕشی ئێستا دەیەوێت ئازادی و ئینسانیەت و ژیان لە هەڕەندی نوێدا پێناسە بکات و بخاتە بەرچاو بەدیبهێنێت. نە شەڕشکی نیشتمانییە، نە شەڕشکی ئیسلامییە، نە شەڕشی سەربازخێیی، نە شەڕشی پیشەسازییە، نە شەڕشکە دژی ئیمپریالیزم، نە شەڕشکی دژە دەرکییە. ئەمە یەکەم شەڕشی ژنانە لە مێژووەدا و شەڕشکە بە ئامانجی ژن ژیان ئازادیەوە. شەڕشکە کە حکومەتی کەماری ئیسلامی لە هەوانگەیەکی سڵبییەوەوە ناوێت و دژی ئەو سیستەمەیە کە بە پاراستنی خێی پێویستی بە حکومەتکی ئینسانخەری لەو شێوەیە هەیە. واتە ئەو سیستەمەی کە بەرژەوەندی ئایەتوڵڵا ملیاردەرەکان و کەمینە ئیمتیازدارە سەرمایەدارەکان دەپارێزێت، کە لە چوار دەیەی ڕابردووەدا خوێنی خەڵکی هژاندووە لە ژێر ئامای ئیسلام و پێش ئەوەش لە ژێر ناوی پاشایەتی و ئایکۆنی"خودا، پاشا نیشتمان"؛ لەگەڵ شتە پیرۆزەکانی وەک خاک پەرستی، ڕابردوو پەرستی ، خورافاتە ئیسلامییەکان، باوباپیران و هاوشێوەکانی.
سەیرکەن هەمووان بانگەشەی ئازادی دەکەن، هەمووان بانگەشەی بەرگریکردن لە دروشمی ژن ژیان ئازادی دەکەن، بەڵام شتێکی تریش بەوەوە دەبەستنەوە. وە ئەوە کێشکەیە. کاتێک ئازادی ئینسان بە ڕەگەی فەرمانکی پیرۆز و ئایدیاڵکی تر پێناسە دەکرێت، لە ڕاستیدا ئامانجەکەت هەمان شتە. کەسێک کە بانگەشەی ئەوە دەکات کە بەرگریکردن لە نیشتمان واتە بەرگریکردن لە ئازادی، لە ڕاستیدا دەیەوێت بە ناوی ئازادیەوە جەخت لەسەر نیشتمان بکاتەوە و ئەمەش دەزانین بە ناوی بەرگریکردن لە نیشتمانەوە چ شەڕێک نەکراوە. بە پاراستنی نیشتمان، پێویستە مرۆڤ گیانی خێی بکاتە قوربانی، دەبێت مرۆڤ بکوژرێت یان بکوژرێت، شەڕی جیهانی لە دەوری بەرگری لە نیشتماندا کراوە، هەموو حکومەتە ستەمکار و ملهوڕ و دیکتاتۆرێ سەربازی و ناسەربازیەکان، لە سوڕیتان و پاشاکانەوە تا سەرکەماری بەدرێژایی تەمەنکان، هەمیشە بەناوی نیشتمان و میللەتەوە، سەری ئازادییان بڕیوە، ئێپزسیەنیان بە ناوی ئاسایشی نەتەوەییەوە سەرکوت کردووە، لەژێر ئامای بەرگریکردن لە خاک و سنوور و ژینگە، شەڕی ناوچەیی و جیهانییان دەستپێکردووە. هەر لە هیتلەر و پینۆشێوە تا ئەردۆغان و سیسی و هەموو دیکتاتۆرێکی تر هەمووێان نیشتمانپەروەر بوون.
لە کەماری ئیسلامی ئێرانیشدا ئیسلامی دەسەڵاتدار هەمان ئامانجی هەیە.

قوربانیدان لە ڕێگای خودا و بکوژرێن چونکە ئیسلام لە مەترسیدایە. یەکێکیان دەڵێت نیشتمان لە مەترسیدایە، یەکێکی تریش دەڵێت ئیسلام لە مەترسیدایە! ئەمە دەبێتە مرۆڤایەتی خۆی لە مەترسیدایە. وە بە ڕزگارکردنی مرۆڤایەتی دەبێت خەبات بۆ خودی مرۆڤایەتی بکرێت. مەسەلەکە بۆقەد ئەم سادەیە. پێویست بە ئاڵایەکی تر ناکات کە لە ڕێگایەوە بە هەواڵت بتوانیت بگەیتە خاڵێک، یان لە ڕاستیدا بەسەر خاڵکدا زاڵ بیت. ژن ژیان ئازادی زۆر بە هێزی دەڵێت شۆڕش لەسەر چییە. باسی ڕزگاری ژنە، باس لە کەرامەت و بژێوی ئینسانیدەکات، هەروەها باسی ئازادیی هەموو کەمینەگە و ئادی بۆ کێت ومەرجی بیروڕا و دەربڕین و ڕێکخستن و مانگرتن و حیزبایەتی و هتد و هتد. ڕێنسانسی دژە ئایینی، دژە دەسەڵاتی سەروخێکی لە ڕیشەی ئەم دروشمەدایە. دژایەتیکردنی ئەو ئاڵیانە کە هەمیشە نوێنەرایەتی بەرژەوەندیی لەسەد یەکەکان ، بەرژەوەندی چینی دەسەڵاتداریان کردووە، کڕکی ئەم شۆڕشەیە. وە هێزێک کە شۆڕشکێی لەو شێوەیە بۆ قووڵی یەکگرتووکەرە.

ئەو دەپرسن بۆچی دروشمی ژن ژیان ئازادی جیاوازیکان نایەت؟ بۆ ئەوەی من لەوە ڕونتر ناکرێت جیاوازی نێوان ٩٩٪ کان وڵە ١٪ لەوە دەربڕیت. باسەکە لەسەر جیاکردنەوەی نیشتمانپەرست و غەیرە نیشتمانپەرست یان موسڵمان و ناموسڵمان، یان ئێرانی و بیانی نییە. بابەتەکە جیاکردنەوەی کەسێک نییە کە دەستوریی دەوڵەت و کەسێک کە دەسەڵاتی پاشایەتی ڕەهای دەوڵەت، یان کەسێک کە ئازادی بۆ پەرلەمان و دیموکراسیەوە گرێ بدات. شۆڕش خەڵکە دەڵێ ژن ژیان ئازادی و نێک "ژن ژیان نیشتمان" یان "ژن ژیان دیموکراسیی". هەڵیاندا تیشک بخەنە سەر "پیاو نیشتمان ئاسایش" بۆیە سەرکەوتوو نەبوو. کەمەگا وەڵامی ئێرەنی بە ئەم جۆرە هەڵانە نادەتەوە.

بۆپێویستی دەزانم دروشمی ژن ژیان ئازادی بەبێ هیچ زیادکردن و وابەستەیێک ڕوون بکرێتەوە و ماناکەی ڕوون بکرێتەوە و ئاڵاکەی بەرز بکرێتەوە. ئەگەر دەتەوێت جانامە بدەیت، ئەگەر دەتەوێت پلاتفۆرم و مانیفێستێک بۆ شۆڕش بنووسیت، تکایە لە هەمان چوارچێوەی ژن ژیان ئازادیدا قسەکانتان بکەن.

زیاتر لە سەد ساڵە کەمەگای ئێران لە ژێر دروشمی "خودا پاشا نیشتمانی" لەخەی پێچاوە. شۆڕشی ژن ژیان ئازادی بۆ واتای شکاندنی ئەم ئاڵای دیکتاتۆریەت و کۆنەپەرستیە و گۆڕینی بە ئاڵای جیهانی "ژن ژیان ئازادی". تەوەر و ئایکۆنی کەمەگای ئازاد سبەینێ ژن ژیان ئازادییە و بە دڵنیایی نێک هیچی تر.

حەسەن ساڵحی: پرسەی شۆڕش تا ئێستا چۆن دەبینن؟ بۆچی ئەو

دەستکەوت و پێشکەوتنەکانی شۆڕش چین؟
حەمید تەقوایی: بە بۆنەی ساڵیادی شۆڕش تا ئێستا دەستکەوت و پێشکەوتنی تۆو بەرجەستەی بەدەستهێناوە. من تەنیا مەبەستم لە دوایین پێشهاتەکانی ساڵی ڕابردووە کە دەتوانێ ڕەمزی تۆاوی پێسەی شۆڕش بێت.
با لە ٢٧ی بەهمەنەوە دەست پێبکەین، کە دوای ماوەیەک لە دابەزینی ڕێژەیی لە ناڕەزایەتی شەقامکاندا، بە بانگەوازی نزیک بە ٥٠ ڕێکخراوی خوێندکاری، لاوانی گۆڕەک، خوێندکار، پزیشک، ڕێکخراوەکانی ئازادی ژنان و هتد، کەمپەینگا لە ئاستێکی بە ڕێژەیەک فراوانداها تە گۆڕەپانەکە و دوای ئەوەی ئەو بەناونیشانەمان لە ١٦ی ئێسفەند و ١٧ی ئێسفەند، ڕێژی جیهانی ژنان ئەنجامدا. ناڕەزایەتی شەقامکان لە ١٦ی ئێسفەند بە بانگەوازی ئەنجومەنی هەماهەنگی سەندیکاکانی پەروەردەکاران وەک ناڕەزایەتییەک بەرامبەر بە هەرشی کیمیاوی بەسەر قوتابخانەکان لەلایەن حکومەتەوە دروستکرا، هەروەها لە ١٧ی ئسفەند یان ٨ی مارس بە یادی ڕێژی جیهانی ژنان بە بانگەوازی زیاتر لە ٥٠ ڕێکخراو کە باسم کرد. دوایین جوڵانەوەی ناڕەزایەتییەکانی ڕێژی چوارشەممەی سووری و سێشەممەی پێشووتر بانگەوازی ئەو ڕێکخراوانە بوو. هەموو ساڵێک لە چوارشەممەی سوردا، کەمپەینگە بە جەرگەک لە جەرگەکان ناڕەزایەتی دەربیوە، بەڵام ئەمساڵ بە بانگەوازی تەنی ٥٠ ڕێکخراو، خەڵک لە ڕێژەک پێش ئێستاوە چوون بە پێشوازیکردن لەم مەراسیمە و وەک ئاماژەم پێدا، بە زەرتر و ئاشکراتر لە هەموو ساڵێک تەحەدای حکومەتیان کرد.
ئەم دوایین ئاوگۆڕانەی ساڵی ڕابردوو ئەوەمان بە دەردەخات کە شەقامکە نەک تەنها بانگەوازکەرەکی هەیە بەڵکو ڕێبەر و ڕێکخەرانەکی خاوەن متمانەی هەیە. ئەم پێشهاتانە کە باسم کرد بە ئامادەکاری و ڕێکخستنی پێشوەختە ووی نەدا. وا نەبوو ڕێکخراوەکان بە سادەیی پەیوەندی بکەن و خەڵک هاتنە سەر شەقامکان. گروپێک لە هەڵسوڕاوان لەسەر ئاستی سەرتاسەری بانگەواز و ڕێکخستنیان کرد. وە ئەم ڕێکخراوە نەک هەر لەم ڕێژانەی ناڕەزایەتییەکاندا بەتەواوەتی شیاوی بینینە، بەڵکو لە مانگەکانی یەکەمی شۆڕشەوە دروست بووە و بەردەوام بووە، کە لە ئەنجامدا لەسەر دیوار نوسین و دەاندنی لافیتە و تابلۆکانی حکومەت و سووتاندنی وێنەی خامنەیی و خامنەیی. وپێکەری قاسم سولەیمانی دەتوانن لە دروشمی شوانەدا، لە خەپیشاندانی گۆڕەکاندا و هتد دەتوانرێت ببینرێت. ئەم ئامادەکاری و ڕێکخستنەو ڕێکخراوکردنە هەرچەنەک شۆڕش بەرەوپێشەوە چوو وبەرچاوتر و فراوانتر بوو لەگەڵ پێشکەوتنی شۆڕش. ئەمە بە جورئەتەوە دەتوانین باس لە تۆڕێکی سەرتاسەری ڕێکخستنی خەپیشاندان

و جۆرەها شێوەی ناڕەزایەتی مەیدانیەوە بکەین.
ئاگر ئەو بەڵگەنامە نهێنییەتان خوێندبێتەوە کە لەم دواییانەدا سەبارەت بە کەبوونەوەی سەرکردەکانی سوپای پاسداران و خامنەیی ئاشکرا بووە، بۆتان دەردەکەوێت کە ئەوان بە هاوونی ئاماژە بە "زیاتر لە چوار سەد گروپی چەکدار، پێنج سەد تیمی زانیاری ناوخۆیی بە هەماهەنگی کەبوونەوە و پانزە هەزار گروپی گەریلا" دەکەن ".
ئەمە دانپێدانانی حکومەتە بە دەستپاکی شکاتی. ئەمە ئەو سەرمایەیەکی خەباتکارانەیەکە شکاندنی لە هاوتی بەرەوپێش چونکانی خەیدا پاشکەوتی کردووە.
لە لایەنێکی ترەوە هەنگاوی گەورەمان بە پێشەوە ناوە. لە هاووی وردبینی و هاوونکردنەوەی هاوونتر و هەمەلایەنەتری ئامانج و داخوازییەکانی شکاندنی. دیارە مەبەستم لەو جانامەیە کە لە ٢٥ی بەهمەن بە واژەی ٢٠ شکستخراوی خاوەن پێشینەی سەلمێنراو بەاوکرایەوە. ئەمەش دەستکەوتێکی گرنگی شکاندنە. ماوەیەکی کەم دوای ئەمە و لە ١٦ی ئەسفەند و هاژەک پێش هاژەی جیهانی ژنان، جانامەی داخوازی پێشکەوتنخوازانەی ژنان لە لایەن چالاکانی دیاری بزووتنەوەی ئازادیی ژنان لە ئێران بەاو کرایەوە. کە جۆرێک بوو لە هاوونکردنەوە و فراوانکردنی بۆگەکانی پێیوەست بە ئازادی ژنان لەجانامەی ٢٠ شکستخراودا.
ئەمە ئاماژەیەکە کە لە هاستیدا زۆر بە هاوونی و هەمەلایەنە تاوتێر و ئامانج و داواکارییەکانی شکاندنەبێت. ئەمە لەم بەڵگەنامانەدا خواستی هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگا دەبینین و بەم مانایەش ئاماژەی یەکێیزی و پێکەوگرەدانی خەڵک. تیمی هاژیاری کردییە کە باسم کرد، کە ئەمەش زیاتر لە ٥٥ شکستخراو لەخۆدەگرێت، پێیهاوی لە هەژ و ئاراستەی جانامەی ٢٠ شکستخراو دەکات. لە هاستیدا هەژسەهاوانی شکاندنی لە لایەک قۆناغی خەیان بە شکستن لە ئاستی مەیدانیدا کەکردەتاوە و لە لایەکی دیکەوە بە هاگیاندنکی هاوون هاشکاو و ئاشکرای ئامانجەکانی مانیفێستی شکاندنیان بەاوکردەتاوە.
ئەمانە بە دەستکەوتی گرنگی شکاندنی ژن ژیان ئازادیدا دەزانم.
حەسەن ساحی: خەڵک ساڵی نوێیان بە ساڵی گواستنەوە لە کەماری ئیسلامی ناوبرد. ئاسەی شکاندنی لە ساڵی تازەدا چۆن دەبینن؟ بەڵای ئاوە مەرجەکانی سەرکەوتنی شکاندنی چین؟
حەمید تەقوایی: پێم وایە ئەم ناولێنانە زۆر گونجاوە. ئەمسال دەتوانە و دەبە ساڵی هاووخانی کەماری ئیسلامی بێت و تەنانەت هاڕەنگە ئەمە زۆرپێش لە کەتایی ساڵ هاووبدات.
ئەمە ئاوەی لە خەیاڵدا نییە، بەردەوامبوونی ئەم حکومەتەیە. کەسێک لەی پرسیم ئایا دەکرێت لە ساڵی نوێدا سەرکەوتنی شکاندنی لە

خیانەتدا بێت؟ وتم پرسیاری ئاستەقینەی وڵاتەکە ئەمەیە. ئایا دەکرێت خیانەت بکرێت کە کەماری ئیسلامی لە پێنج شەش مانگی تردا هەر لە کاردا بێت؟ زۆر سەختە بیخەیتە بڕچاوت. هەمان بێگانامەی نهێنی بڕپرسانی سپای پاسداران و خامنەیی کە باسم کرد، نیشانی دەدات کە چۆن هەزە ئەمنییەکان و هەموو خەسپاردووکانی ڕژێمی کە بە ئاو جڕە ڕژانە قوڕاو و قوڕاویان کردبوو، چۆن بڕاو دابەزین دەوات. فەرماندەکانیان بە ئاشکرا دەڵێن کە ڕووخانی نزیکەی لەسەدا ٦٨ی هەزەکانی سوپای پاسداران و بەسیج دەستیپەکردووە. دەڵێن تەنانەت خوێندکارەکانیش ناڕازایەتی دەردەبڕن و سەرپەچی دەکەن و جلوبەرگەکانیان لە مزگەوتەکاندا بەجێدەهێڵن. زۆرێک دەڵێن چارەسەر نییە و هیچ ناکرێ. حکومەت خەی دان بەوەدا دەنێت کە ئیزەکانی هەژموونشاوە.

ئێوە لە ئیزەکانی حکومەتدا ئەم دەخە دەبینن، لە دیوەکەی تریشدا بڕدوومیی و فراوانبوونی خەباتی خەڵک بە شێوازی جۆراوجۆر دەبینن. کاردانەوەی کەمەگا چی بوو بڕامبەر بە هەڕشی کیمیاوی حکومەت بە سەر قوتابخانەکان؟ بە ماوەی چەند مانگێک کەماری ئیسلامی بە کیمیاوی هەڕشی کردە سەر قوتابخانەکان و زیاتر لە ٥٠٠ قوتابی ژەهراوی کرد و لە نەخۆشخانە خواندنی و لانیکەم سێ خوێندکاری کوشت، بە مەبەستی ترساندنی خەڵک و بە تایبەتی لەدانی کچان، کە بە لابردنی حیجاب و کەشانی وێنەی خامنەیی و... خومەینی لە پەلەکاندا لە هەڵی پشووی شەشدا بوون، پیشانیان بدەن، وایان لێبکەن لە ماڵەوە بمێننەوە و هتد. بەڵام کەمەگا چۆن وەڵامی دایەوە؟ لەگەڵ سەمای کچانی ئێکبەتان! و فراوانبوونی لە زۆرێک لە شارەکاندا، لەوانەش لە قوم، لەبەردەم ناوەندە ئایدەلۆژییەکانی حکومەتدا. وە لە مەراسیمی سەری ساڵ بە یادی شیراز و لە شارەکانی کوردستان و چەندین شاری تر. سەمای کچانی ئێکباتان هەمەتێکی بڕفراوانی دەستپێکرد کە تەنانەت ئەمەڵ گەیشتووەتە هەندە جیهانییەکان. کچان لە هەموو شوێنێک بە یەک گەرانی و هەمان جۆری سەما هاتوونەتە سەر شەقام. ئەمانە هەمان ئەو خوێندکارانەن کە لە ژێر کیمیاباراندان.

ئەمە وەڵامی کەمەگایە بە نیشاندانی دەسەڵات لەلایەن حکومەتەوە. حکومەت، بەشوێیکی ئاژاوەگێڕانە و ئاژاوەگێڕانە، بە دژایەتی و دژایەتیی و دژایەتیی یەک لە دوای یەک، تاکتیکی تاوانکاری و بوختانکاری وەک ژەهراویکردنی منداڵان دەگرێتەبەر، و لەبڕانبەردا خەڵک بە یەکێیزی و تەبایی پەلاماری دەدات و لە دەمیان دەدات.

ئەمە نیشاندەری چیە؟ ئەوە نیشان ئەوەیە کە جێگای باوەڕ نیە کە ئەم حکومەتە تا کەتایی ئەمساڵ هەشتا لەسەر کاردا بێت. ئەوەی بە

دنیایی وەدا دەتوانرێت بگوترێ ئەوەی کە شتێکی ئەمڕۆ سەردەکەوێت. دەپرسیت، کامەرجەکانی ئەم سەرکەوتنە چین؟ پێویستە چ هەنگاوێک بنرێت؟ ئامانجم بە خاڵ بەهێزکانی شتێک کرد، بەڵام خاڵە لاوازەکانیش بناسرێن و چارەسەربکرێین. بەڵای من دوو شتی گرنگ هەن کە پێویستە ووە بدرێن: یەکەم: ئەو دانیشتووانەی کە دژە سەر شەقام دەتوانن زۆر گەورەتر بن. ئەگەر قەرەباغی خۆپیشاندانەکان کە لە بنەڕەتدا چەند هەزار کەس، بگۆڕێت بە خۆپیشاندانی چەند دەیان یان سەدان هەزار کەس، دنیا بە کەماری ئیسلامی تەنانەت یەک هەفتەش ناخایەنێت. ئەگەر سەد هەزار کەس لە تاران و لە هەندێک شاری گەورەی دیکە بنە سەر شەقامەکان، حکومەت بچێکدا دەهێنن.
خاڵێکی تر هێزی مانگرتنەکەیە. مانگرتنی سەرتاسەری و مانگرتنی کرێکاران و چین و توێژە جیاوازەکانی کرێکارانی کەمێگا.
پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە میکانیزمی مانگرتنی کرێکاری جیاوازە لە خۆپیشاندانی سەر شەقامەکان. کرێکاران ناتوانن بە دروشمی مەرگ لە دژی خامنەیی مان بگرن. دەکرێ مانگرتنێک لە دەوری داخوازی تایبەت پێک بێت کە جەماوەری کرێکاران لەگەڵ خۆیان بهێنن و ڕەگەیان پێبدات بەردەوام بن لە کارکردن. جێبەجێکردنی زۆرێک لە داواکارییەکانی کرێکاران پێویستە بە ڕووخاندنی حکومەت و ئەمەش ئەو بەستەرەیە کە مانگرتنێ بە ڕواڵەت پیشەییەکانی کرێکاران بە بزووتنەوەی ڕووخاندن و شتێکی ئەستاوە دەبەستێتەوە. لەگەڵ گەڕانی هاوسەنگی هێز و پێشکەوتنی زیاتری شتێک، مانگرتنەکان فۆرمێکی سیاسی و دژە حکومەتی وەردەگرن.
ئەمڕۆ چەبووڵەوەی گوشارەکانی ژیان لەسەر خەڵک، بەرزبوونەوەی نرخ و توێژی هەژاوسان کە چەند هێندەی توێژی حەقدەستی زیادەیە کە تازە بەدەستهێنان داوە و نازانرێت کەی جێبەجێ دەکرێت، زەمینەیەکی لەباریان ڕەخساندووە بە پێکهێنانی مانگرتن. کرێکاران لە ئێستاوە دەستیان کردووە بە ناڕەزایەتی دەربڕین بەرامبەر بە زیادکردنی کەمی حەقدەست لە ساڵی نوێدا و داواکارییەک لە بزووتنەوەی کرێکاریدا دەسووتێنن. کرێکاران و هەروەها مامۆستایان و خانەنشینان دژی بانووت ناڕەزایەتی دەربڕن بەرامبەر بەو دۆخە خراپە ئابووریە. ئەم بزووتنەوەیە دەتوانێت سەرەتای مانگرتنی بەربڵاو بێت.
بەم دوو شێوازە، واتە دەستپێکردنی گەورەترین خۆپیشاندانی مومکین لەسەر ئاستی چەند دەیان هەزار کەسی لە شارە گەورەکاندا، هەروەها دەستپێکردن و فراوانکردنی مانگرتنی سەرتاسەری، دەتوانین گورزی کەتایی لە حکومەت بدەین. حکومەت هیچ وەڵامێکی نییە بە داواکارییە ڕەواکانی خەڵک و ناچارە تەسلیم بێت و بکەوێتە سەر ئەژنۆ.

هیوادارم لە ساڵی نوێدا ئێم هەنگاوانە بنێین. نابێ گومان لەوەدا هەبێت کە بە پشتبەستن بە تێنمایێکردنی خەباتی شەقام و بە پشتبەستن بەو جارنامانەی کە لە لایەن تێکخراوەکان و هێسوەاوانی شێشەوە باوکراونەتەوە و قبوڵکردن و پشتیوانی بەربەاوی خێک و هەزی شێشگێی زیاتر و زیاتر لەو بێگەنامانە، ئەمساڵ دەتوانێت ساڵی سەرکەوتنی شێشی ژن ژیان.ئازادی بێت
٢٣ی مارس ٢٠٢٣، ٣ی فرووەردین ١٤٠٢

ئاڵای کوردستان و پرسیارێک.. فازیل شـــــەوێ

ئەنجومەنی نیشتیمانی کوردستانی عێراق، لە ١١/١١/١٩٩٩ یاسای ژمارە ١٤ی ئاڵای کوردستانی پەسندکرد. وەزاڕەتی ڕۆشنبیری بوو بە بەرپرسی ڕاستەوخۆی جێبەجێکردنی یاساکە و و چاودێریکردنی ئاڵای کوردستان.
ماددەی یەکەمی یاسایەکە تەرخان کراوە بە شێوەی ئاڵایەکە. لە خاڵی (٣) ئێم مادەیە، کە تایبەتە بە خەرکەی سەر ئاڵایەکە، دەڵێ):خەرکەی زەرد دەکەوێتە ناوەڕاستی لاکێشە سپیەکەوە و چەقەکەی خاڵی یەکتر بەینی تیرەی لاکێشە سپیەکە دەبێت و تیرەی خەرکە ئەوەندەی پانایی لاکێشە سپیەکە دەبێت و (21) تیشکی لەوە دەردەچێت بە شێوەی سێگۆشەی دوولا یەکسان و بنکەکانی یەک لەسەر بیست و یەک لە چێوەی گەی خەرکە دەبێت و درێژیشیان بگاتە نیوەی هەردوو لاکێشە سوور و سەوزەکە. خەرە زەردەکە هەمای بەردەوام بوونی ژیان و زانست و هیوا و ئومێدە و (21) تیشکەکیش هەمای جۆزنی نەورۆزی نەتەوایەتییە، ڕۆژی بەرخودان و ئاپۆین و شێش و ڕزگاریی دژ بە زوڵم و زۆر و چەوساندنەوە… .))
قسەم لەسەر (٢١) تیشکەکەی خەرکەیە، کە هیمایی (جۆزنی نەورۆزی نەتەوایەتییە… .)
ڕاستە (٢١)ی ئادار ڕێککەوتی یەکەم ڕۆژی مانگی نەورۆزە، کە دەکاتە سەری ساڵی نوێی کوردی. بەاڵم ئەو (٢١)ی ئادار، نە بەشەکە لە مانگی نەورۆز، نە زادەی نەورۆزە، بەڵکوو ڕۆژێکی دیاریکراوەی ساڵنامەی زایینییە. بە واتایەکی دیکە، ڕۆژی جۆزنی نەورۆز، ڕێککەوتی یەکەم ڕۆژی مانگی نەورۆزە، کەواتە دەبە خەرکە هەر (١)

تیشکی هەبێ. خۆ (٢١)یی ئادار ناکات (٢١)ی نەورۆز تا (٢١) تیشکی هەبێ.
ئایە گونجاوتر و لۆژیکیتر نییە کە ژمارەی تیشکەکانی ئەم خۆرەی سەر ئێمە، (٣١) تیشک بێ، یەکسانە بە (٣١) ڕۆژەکەی مانگی نەورۆز، نەک (٢١) تیشکی مانگی ئادار کە دوور و نزیک هیچ پەیوەندییەکی بە کورد و کوردستان و ساڵنامەی ئەمەوە نییە؟ بەگومان ناکرێ خۆرەکە یەک تیشکی هەبێ (١ی نەورۆز)، بەڵام (٣١) تیشک، بە (٣١) ڕۆژەکەی مانگی نەورۆز شیاو و پەسندە.

بیرەوەرییەکانی فەقێیەکی گومڵا(54).. شەماڵ بارەوانی

ئەوەی نوێژی نەکرد، تەنها سێ ڕۆژ مەڵاتی پێ دەدرێت!

لەو بڵێشەدا هەر باسی ئەو دوو هێزە فەندەمێنتالیستە(ئیسلامی سیاسی+سەلەفییەتی دینی)دەکەین و لەسەر چەمکی(تەتالیتاریەت) دەوەستین.

بەگومان تا مەلای گەورە و شێخ مەحەمەدی خاڵ و مامۆستا عەلائەدین سەجادی و مەلا عەبدولکەریم مودەڕیس و نالی و پیرەمەرد و مەحوی، شێوازی ئایینداری تاکی کورد بوون و ئەوان تەفسیری ئایینیان بە کورد دەکرد، باوکان و مەلاکان کۆ و کچکانیان شیوعی و سفور و بە لەچک نەتەوەیی و عیلمانی و هونەرمەند و تابلۆکێش بوون و هیچ یەکێك لەو مەلا هەوناکبیر و شاعیر و نووسەر و کەپیاوانە، کچ و کوڕکانی خەیان تەکفیر نەکرد و پێناسەی بێ ئەخلاقییان بە نەبینەوە و نەیانگوت نەورۆز جێژنی ئاگرپەرستییە و ئاگرکردنەوە حەرام و پێکەر و تابلۆ و مۆسیقا و مۆدێل تابۆ و گوناحن و چیرۆکی عیشقی دەروێش عەبدی کفر و دژی ئایینە.

ئەوان کوردایەتی و مرۆڤایەتی و شیعر و ئەدەب و فەلسەفە و جوانییان لە دڵەوە و شیعر و هەزانیان بە سروشت و نەورۆز و دەداری و ژیان دەهێنیەوە.

ئەفسوس فەندەمێنتالیستەکان هاتن و هەموو شتەکیان هێنایەوە سەرخاڵی هیچ و پیسکەیان کردەوە بە خوری و کەمەڵی کوردیان بەرەو داخران و تاکی کوردیان بەرە و دووچاربوون برد و ئاوەندی سیاسەتی بە عەرەبکردنی ناو و کولتوور و زمان و بوون و فەرهەنگی کوردیمان پێیەو دەکەن و خەریکی بەاوکردنەوەی ئاق و دەمارگیری ئایینین و کار بە ئەجێندا و پڕۆژەی نیاری نەتەوەکەمان دەکەن، سەدا یەك کار لەسەر لایەنە ڕووحی و ئیمانییەکەی ئایین ناکەن!

هاوڕێیەکم گوتی: لەساڵی ١٩٧٧، مەڵبەندی کتێبخانەی (هودا)مان وەرگرت بە ناوی(مەلا ئەحمەد)ەوەر کتێبخانەکەمان بە کتێبخانەی ئایینی ناسراوبوو و ناوی دەرکردبوو.

هەرچەندە کتێبخانەکەمان هەموو جۆرە پەرتووک و بابەتکی تێدا دەفرەشرا. ڕۆژنامەکانی ئەو کاتەی حکومەتی عێراقمان بە دەهات و ئەمە وەکیلی (دار الوطنية للطباعة و النشر) بووین.

گوتی ڕۆژێک، حیزبی شیوعی کە هێشتا نەچووبوونە شاخ و بارەگاکیان لە کانەسکان بوو، هاتن بە کتێبخانەکەمان گوتیان: ڕۆژنامەی (بیری نوێ)ی حیزبی شیوعی دەنین بە فرەشتن؟ باوکم(مەلا ئەحمەد) گوتی بیهێنن زۆر ئاسایی.

گوتی هێنایان و ئەمەیش وەک ڕۆژنامەکانی تر دەمانفرەشت.

گوتی دواتر لای خۆمەوە، گلەیی زۆر لە باوکم کرا بۆی کە چۆن ڕۆژنامەی حیزبی شیوعی لە کتێبخانەکەمان دەفرەشین !

گوتی باوکم پێی دەگوتن: ئەو ڕۆژنامەیش وەک ڕۆژنامەکانی تری عێراق، با لە کتێبخانەکەمان هەبێت، چونکە کەیارەکانمان لە هەموو بیروباوەڕێکن و با ئەمەش هەموو بابەتکمان هەبێت.)*

مەلای بەرە ئاوا باوەڕیان بە پەکەوە ژیان و بچووون و ئایدیای جیاواز و یەکترقبوڵکردن هەبوو.

ئەفسوس، خەریکە ئەو کرانەوەو و پەکەوە ژیانە جوان و پلورالیتە ئایینیەی کوردستان ئێستا دەکەوێتە ژێر هەڕەشە و مەترسیەوە.

بە ئەوەش سەیری سەشیال میدیای کوردی بکەن. بەر لەوەی هێزە فەندەمێنتالیستەکان پە بخەنە ناو کوردستانەوە، وەکو ئاماژەمان پێ کرد، مینبەری مزگەوتەکان و گوتاری مەلا و پیاوانی ئایینی پە بوون لە تەساموح و تولەرانس و جوانی و هاندان بە کاری چاکەخوازی و

ەوشتی بەرز و میهرەبانی و مرۆڤدۆستی.

پیاوانی ئایینی و مەلای لە نموونەی ناڕی و مەحوی و قانع و پیرەمەرد و شێخ محەمەدی خاڵ و خانی و مەلاجزیری و مەلای گەورە و مامۆستا عەلائەدین سەجادی و...تاد. لەپاڵ مەلایەتی، شاعیر و ئەدیب و نووسەر و کوردپەروەر و مرۆڤدۆست بوون و شیعر و هەڵبەستیان بە دەداری و نەتەوە و نیشتیمان و سروشت و جوانی دەهێنیەوە و مەلا عەبدولکەریم مودەڕیس کچ و کوڕکانی هەمووی چەپ و شیوعی بوون" لەکاتێکدا زانای مودەریس لە کونجێکی ماڵە سادەکەیدا سەرقاڵی نووسینەوەی کتێبی "ڕێگای پێغەمبەر بوو" کاکە حەمەی کۆیشی لە کونجێکی تری هەمان ماڵدا سەرگەرمی نووسینی کتێبی "لینینی مەزن بوو" نیوەڕۆش باوکی موسوڵمان و موفتی هەموو عێراق و کاکە حەمەی کۆی، مارکسی خاوەن قەڵەمی بە بەشت و هزری فراوان بەیەکەوە لەسەر هەمان خوان بەدەم ساغکردنەوەی شیعرە ئەفسوناویەکانی ناڕی و سالم و مەحوی بەرنامەی کاری هاوبەشی داهاتوویان لەسەر بەرهەمەکانی ئەم کەڵە شاعیرانە دادەڕشت"⋆

مەلای گەورەی کۆیە، یەکەم کەس بوو کچەکەی خۆی ناردە قوتابخانەی تەکەڵاو کوڕەکەی(مامۆستا مەسعود) بیرمەندێکی سیکەلاریست و کچەکانی هەمووی سفوور بوون و ئێستاش نەوەکەی خاتوو(ڕەوا جەلی زادە)، هونەرمەند و تابلۆ کێشە.

ئەو مەلا ڕۆناکبیر و شاعیر و نووسەر و کوردپەروەر و مرۆڤدۆست و جوانی دۆستانە، شیعر و پەخشانیان بە نەورۆز و دەداری دەنووسی و کەسیان نەیگوت: نەورۆز جەژنی مەجووس(مەگوس) و ئاگرپەرستییە و دەداری بەڕۆشتی و بەڕۆایین.

مامۆستا عەلائەدین سەجادی لە زانکۆی بەغدا وانەی دەگوتەوە، کە کچە خوێندکارەکان و قوتابیەکانی هەمووی تەنورە سەر و ئەژنۆ و لاقووت و سینگووت بوون.

هەر بەڕاستی ئەوان مەلای بیرکراوە و بیرمەند و مرۆڤدۆست و نەتەوەپەروەر و زانست پەروەربوون.

نەک وەکو بەعزێک واعیز و بانگخواز و مەلای ئێستا جوندەربوون(ڕەزم بە باشکان). یان وەک ئەو مەلا فەندەمێنتالیستانەی نەک هەر ڕەفزی مرۆڤی لائیک و سیکولار و چەپ و سەربەئایینەکانی تر دەکەن، بەکو لە ناوخۆشیان وەک لە دوو بەشی پشووتر ئاماژەم بە کرد. ئیسلامی سیاسی، ئەم حزبە ئەوپەتری لا ڕەفزە و دژە: دژی بکەن لە حوجرە و

سەلەفییەکی لەگەڵ سەلەفییەکی تر، لەسەر بچووکی جیاوازی سەلەفیانیان، قسە بە یەکتری دەڵێن و هەڕەشەی دەمت بگرێ، دەنا بە شەق دەتکەمە دەرەوە لە یەکتری دەکەن !

من وتاری دیان کاهین و واعیز و بانگخوازی تری ئاراستە فەندەمێنتالیستم لایە، کە لە وتار و وەعز و ئامۆژگاریەکانیان هانی تیرۆر و تووندوتیژی دەدەن و جوون بە جودابیران دەدەن و بەڕەزی و سووکایەتی بە هەموو ئەوانە دەکەن کە وەکو ئەوان بیر ناکەنەوە و دژی پێکەوە ژیان و پلورالیەتی ئایینی و فرەیی کەمەایەتی و مەدەنیەت و کەمەڵی کراوە و ئایینەکانی تر و هەموو جیاوازییەک و ئازادی خەڵک قسە دەکەن. بە نموونە:

دانیەکیان، بە کەڵەژی هونەرە جوانەکان دەڵێت: کەڵەژی هونەرە قەبیحەکان.

یەکێتریان دەڵێت: زانکۆ بە مەنبەع و شوێنی فسق و فجور و بەڵایی و فەسادی دادەنێت.

بانگخوازێکیتر دەڵێت: ئەزدیەکان شەیتان پەرست و گاو و پیسن و خەیان ناشۆن و تا ئەوارە کاریان پێ بکە و کرێکەشیان پێ مەدە و ئەوارە کە گوتی کوا کرێکەم؟ بۆ ئەی بە نەعلەت بیت شەیتان، بیرم چوو!.. ئەوە وەکو سوکایەتییەک وایان پێ بێن.

کاهینێکیتر دەڵێت: لە ئایینی زەردەشتیدا هاوسەرگیری کەسانزیکەکان قەدەغەیە و زەردەشتییەکان لەگەڵ دایک و کچ و خوشکی خەیان سێکس دەکەن و ئاگر دەپەرستن.

یەکێکیتریان، هەرش دەکاتە سەر خانمانی سفور و بێووتووقوت وەسفیان دەکات و دژی شایی شەبەنگ دەدوێت و ئاهەنگی نوورۆز بە بە ئەخلاقی و جۆژنی نوورۆزیش بە ئاگرپەرستی پێناسە دەکات.

واعیزێکی تر دەڵێت: ئەوەی نوێژی نەکرد، سێ ڕۆژ مەڵاتی پێ دەدرێت و پێی دەگوترێت کوڕە نوێژ بکە، کوڕە نوێژ بکە، کوڕە لەگەڵ تەمە نوێژ بکە، گەر هەر نەیکرد، دەبێت لە ملی بدرێت و سەری لە لاشەی جیا بکرێتەوە.

یەکێکیتریان دەڵێت: سەلام و چاکوچێنیکردن و چاکەکردن و جۆژنە پیرۆزکردنی ئەزدی و مەسیحییەکان جائیز نییە.

دانیەکیتریان دەڵێت: ئەو پیاوەی ڕیشی بتاشێت وەکو کچ وایە،

(هەبەت من مرۆڤبوونم لا پەوارە، لەرە مەبەستم مەغزای قسەی ئەو پیاوە ئایینیە سەلەفیگرایەیە، کە چەندە سووک و نزم سەرنجی ژن دەدات).

وەک ئاماژەم پێ دا، لە دەرەنجامی زاڵبوونی و بەربڵاوی ئەو جۆرە گوتارە چەق بەستوو و نا تەلەرانس و پڕ لە ڕق و دەمارگیرییەی ئەو واعیز و مەلا و بانگخوازە فەندەمێنتالیستانە، ئەوا ئێستا خەریکە باجەکەی دەدەین و زوو نەبینەوە هەش خەمان و فریا نەکەوین لەپڕناو نیشتیمان و مرۆڤایەتی و پێکەوەژیان ئەوا بەدنیاییەوە ئەو پلورالیزمە ئایینی و کەمەڵایەتی و پێکەوەژیان و کرانەوە جوانەی کوردستان کە سەدان ساڵە لەکەمەڵی کوردیدا هەیە، لەناو دەچێت.

سەیرکەن بەرهەمی عەقڵیەتی ئەو هەزە کەنخواز و فەندەمێنتالیستانە لە سۆشیال میدیا چی بە کورد کردووە و چەن جڤاتی کوردییان تووشی ماوەرانی کردووە و لە سایەی حەشاماتێک لە کەنالی جەربەجەر و پیاوانی ئایینی و بانگخواز و کاهینەکانیان، نەوەیەک دروست بووە هەرچی لەگەڵ زەوق و سەلیقە و میزاجی نەگونجێتن و لەگەڵ ئایدەلەجیاکەی یەک نەگرێتەوە، سەرودی پێ دەگیرێت و پێیدا هەڵدەشاخێت و شاباوی جوەن و هەرشی سوکایەتی بە دەبات، لە گۆڤەند، هونەر، شیعر، مۆسیقا، پەیکەر، تابلۆ، فاشیەن، ئایین و بەچوونی جیاواز ...تاد.

تاکەك دروست بووە، کە خاوەنی نەفسێکی زەر کورت و ئایدیایەکی زەر مەترسیناکە.

تاکەکی تاکەهەند و دووەوو. تاکەک بە سەروسیما ئیمە، لە فیکر و ناخدا داعش و توندەوە.

تاکەك بە جەستە و ستایل و فەرم مەدەن، بە بیرکردنەوە و بە عەقڵیەت دواکەوتوو و کلاسیك. تاکەك، لە ڕووە بە موسیقا دەڵێ حەرام و لەژەرەوەیش لەگەڵ گرتە قیدەی پەنەن، خوی نهێنی ئەنجام دەدات. تاکەکی خۆسپەن و تووڕە و هەڵچوو و خەتەهەڵقورتەن. تاکەکی جیقەدان تەنگ و بە تەحەمول و ئاڵا و ناجۆگیر. تاکەك ڕقی لە هەر شتێکە کە پێچەوانەی ئایدیەلەژیاکەی ئەو بێت.

تاکەك بەرگەی بیستنی دوو دەنگ نووسینی دادە ئەحلام مەنسور و خاتوو مەهاباد قەرەداغی ناگرێت. بە تێکستێ شیعرێکی شەرکە بکەس هەڵنج دەیگرێت. تابلۆیەکی ئیرەتیکی فەرهاد پیرباڵ تووڕەی دەکات. لاقی

ووتی مینێ زۆوقی هەڵدەستێنیت. قژی بە لەچکی ژن جوێ دەگرێت. جوێن بە فاشیەن و مەیک ئەپ ئارتیست دەدات.

مەسیقا میزاجی تێك دەدات. تاکەك تابلۆی ئیرتیکی لا یەکسانێ بە پلان و شیعری ڕۆمانتیك بە بڵاوکراوەیی.

لە ڕوانگەی ئەو تاکە تەڕوانین شێواو و ئاقڵ بە بەستەڵەك بووە، پەیکەر بەت و مەسیقا میزی کڕیە. مەیك ئەپ ئارتیست و کچە مەدەلەکان سەزانین. ژنە هونەرمەندەکان دەڵێ سەگن. نەورەز جەژنی مەگوس و ئاگرپەرستییە. ئەزدیەکان گەاو و پیسن. زەردەشتییەکان داکی خەیان لەخەیان مارێ دەبەن، کاکەییەکان شەوەڵەشیان هەیە، شیوعی و بە دینەکان قەزوونن، پیرۆزکردنی جەژنی کرسمس لە مەسیحیەکان کفرە.

ئەوێ ئەو نەمەت و شەوازێ بیرکردنەوێ ناساخەم و تەڕوانینێ هەڵو تەتالیتار و فاشیست و دەمارگیر و نامرۆقانیە، کە لەناوەڕاستی نەوەتەکانەوە لە کوردستان سەری هەڵدا و دەستی پێ کرد و بەردەوام و بێ بڕنامە و پیلان بێ لێدان لە هەناسەی پەکەوتۆیان و کوشتنی گیانی لێبوردەیی، کاری لەسەردەکرێت.

تاکو تاکی کوردی پێ گەش و لغاو بکەن و وای لێ بکەن دوو بست ئەولاتری لووتی تەڕوانین و جیهانبینیێ نابیناکەی خەی نەبینێت و بە جیاوازیەکان قەبس و تووڕەبێت و سەرودەی بگیرێت.

———

⋆ناماژەیەکی (کامەرانی مەلا ئەحمەد) تایبەت بە بیرۆڕیەکانی فەقێیەکی گومەای نارد، سوپاسی دەکەم.

⋆ئەو نووسینەی ناو جووت کەوانبچووکەکەم لە وتارێکی بەرزنج(د.ئارام ڕەفعەت)وەرگرتووە.